

NEBO
NA
dosah

JANDY NELSON

NEBO
NA
dosah

NEBO
NA
dosah

JANDY NELSON

slovar

THE SKY IS EVERYWHERE by Jandy Nelson
Copyright © 2010 by Jandy Nelson
Originally published by Penguin, USA
Used with the permission of Pippin Properties, Inc.
through Rights People, London
Inside illustrations © 2015 Walker Books Ltd.
From THE SKY IS EVERYWHERE by Jandy Nelson
Reproduced by permission of Walker Books Ltd, London SE11 5HJ
www.walker.co.uk
Translation © Jana Melcerová 2017
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., 2017

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-1269-0

Z anglického originálu
Jandy Nelson: The Sky is Everywhere,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Walker, London 2010,
preložila Jana Melcerová.
Zodpovedná redaktorka Stela Solčianska
Editor Erik Fazekaš
Vydalo Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava v roku 2017.
Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tlač KASICO, a. s., Bratislava
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

www.slovart.sk

Cena uvedená na obálke je nezáväzným
odporúčením pre konečných predajcov.

Pre moju mamu

1. část

Starká si o mňa robí starosti. Nie preto, lebo mi pred štyrmi týždňami zomrela sestra Bailey, ani preto, že sa mi mama neozvala celých šesťnásť rokov, a dokonca ani preto, že odrazu myslím iba na sex. Robí si starosti, lebo na jednej izbovej rastline sú škvrny.

Starká je odjakživa presvedčená, že táto rastlina neurčitého druhu odráža môj emocionálny, duševný a fyzický stav. A časom o tom presvedčila aj mňa.

Sedím oproti a sledujem, ako sa jej stoosemdesiat centimetrov v kvetovaných šatách týči nad listami s čiernymi škvrnami.

„Čo tým chceš povedať, že sa to tentoraz nezlepší?“ pýta sa strýka. Strýko Big pestuje stromy, fajčí trávu a je čosi ako bláznivý vedátor. Vie o všetkom niečo, ale o rastlinách všetko.

Keď sa ho na to starká vypytuje, pozerá pritom na mňa. Každému by to asi pripadalo čudné, možno dokonca uletené, okrem strýka, lebo aj on na mňa zíza rovnako ako starká.

„Tentoraz je to vážne.“ Strýkov hlas sa ku mne nesie ako z pódia či kazateľnice. Jeho slová majú váhu, ešte aj *podaj mi soľ* znie, akoby odriekal desať Božích prikázaní.

Starká dvíha nervózne ruky k tvári a ja sa vrátim k básni rozpisanej na okraji strany v *Búrlivých výšinách*. Sedím schúlená na gauči. Nepotrebujem sa rozprávať, radšej by som mala teraz namiesto úst škatuľku na odkladanie spiniek na spisy.

„Ale tá rastlina sa vždy spamätala, Big. Napríklad vtedy, keď si Lennie zlomila ruku.“

„Vtedy boli na listoch biele škvrny.“

„Alebo minulú jeseň, keď robila konkurz na miesto prvej klarinetistky v orchestri, ale neuspela.“

„Vtedy boli škvrny hnedé.“

„Alebo vtedy...“

„Tentoraz je to iné.“

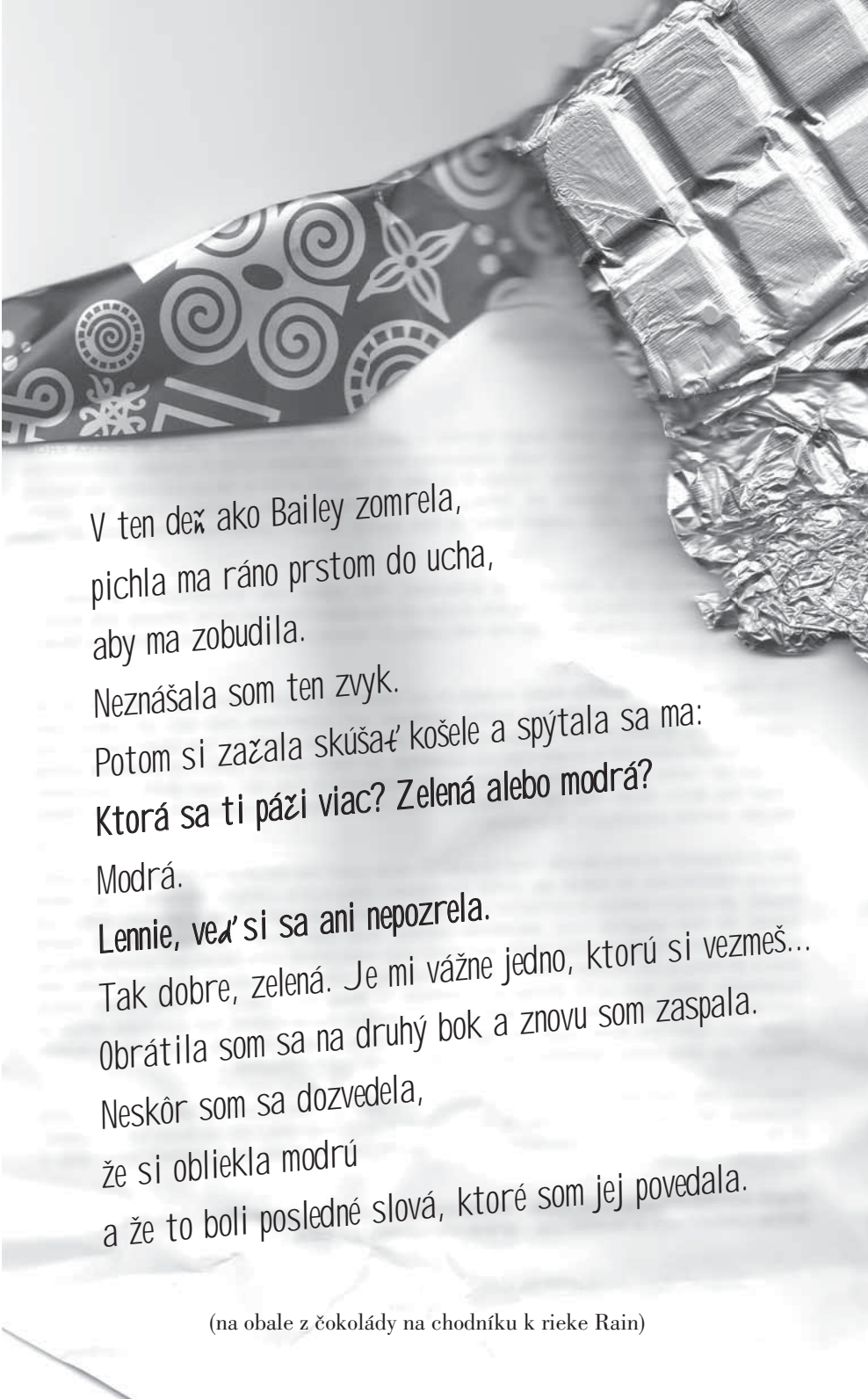
Keď zdvihnem hlavu, vidím, že zo mňa nespúšťajú oči. Vyzerajú ako dve hory zármutku a obáv.

Starká je čosi ako záhradný guru nášho mestečka Clover. Má tú najneobyčajnejšiu záhradu v Severnej Karolíne. Jej ruže hýria farbami väčšmi ako všetky západy slnka za rok, a tak opojne voňajú, že podľa miestnej tradície stačí jediný nádych, aby ste sa okamžite zamilovali. Pre túto rastlinu však zrejme platí, že napriek opatere starkej a vychýrenej záhradníckej povesti si žije svoj život nezávislý od jej úsilia či vlastnej rastlinnej citlivosti.

Vezmem knihu a pero a položím ich na stôl. Starká sa skloní k rastline a šepká jej o význame radosti zo života. Potom sa hrnie ku mne a prisadne si.

Čoskoro sa pridá aj strýko Big a zloží svoje obrovské telo vedľa starkej. A tak tu všetci traja sedíme a zízame do prázdna. Na hlave máme rovnakú šticu nepoddajných čiernych vlasov, ktorá svieti ako lesklá koruna.

Je to častý výjav, odkedy moja sestra Bailey skolabovala počas skúšky *Rómea a Júlie* v miestnom divadelnom krúžku a zomrela na následky srdcovej arytmie. Akoby niekto povysával horizont, kým sme hľadeli opačným smerom.

V ten deň ako Bailey zomrela,
pichla ma ráno prstom do ucha,
aby ma zobudila.

Neznášala som ten zvyk.

Potom si zažala skúšať košeľe a spýtala sa ma:

Ktorá sa ti páži viac? Zelená alebo modrá?

Modrá.

Lennie, veď si sa ani nepozreľa.

Tak dobre, zelená. Je mi vážne jedno, ktorú si vezmeš...

Obrátila som sa na druhý bok a znovu som zaspala.

Neskôr som sa dozvedela,

že si obliekla modrú

a že to boli posledné slová, ktoré som jej povedala.

(na obale z čokolády na chodníku k rieke Rain)

2

Môj návrat do školy prebieha podľa očakávania. Len čo vojdem, decká mi odstúpia z cesty, vrava utíchne, pohľady prekypujú nervóznym súcitom. Vyvalujú na mňa oči, akoby som niesla Baileino mŕtve telo. Asi to tak bude, lebo jej smrť si nesiem ako čierny závoj. Cítim to tak a všetci to vidia. Je to jasné ako veľký čierny kabát uprostred krásneho jarného dňa. Je tu však niečo, čo som nečakala, akýsi nevidaný rozruch okolo nového chlapca Joea Fontaina, ktorý prišiel do školy počas mojej mesačnej neprítomnosti. Kam sa pohnem, počujem to isté:

„Už si ho videla?“

„Vyzerá ako cigán.“

„Ako rocková hviezda.“

„Pirát.“

„Vraj hrá v skupine Dive.“

„A je to hudobný génius.“

„Niekto mi povedal, že žil v Paríži.“

„A hrával na ulici.“

„Už si ho videla?“

Videla som ho, lebo keď som sa vrátila na svoje miesto v orchestri, na ktorom už rok sedávam, je tam. Hoci som plná zármutku, neviem od neho odtrhnúť oči, prechádzam od čiernych topánok k dlhánkym nohám v texaskách, nekonečnému trupu a skončím pri tvári. Má taký živý výraz, až mi napadne, či som ho náhodou nevyrušila pri rozhovore s mojím hudobným stojanom.

„Ahoj,“ povie a vyskočí. Je vysoký ako strom. „Ty si určite Lennon.“ Ukazuje na moje meno na stoličke. „Počul som o... je mi to ľúto.“ Všimnem si, ako drží klarinet. Nie tak, ako držíme vzácnosť. Stíska mu hrdlo, akoby držal meč.

„Ďakujem,“ poviem a vtedy sa každý centimeter jeho tváre rozjasní úsmevom. Fiha, žeby ho k nám do školy privial prudký závan vetra z nejakého iného sveta? Ten chalan žiari šťastím ako svetlonos, bez najmenej známky rozpakov. V atmosfére nevlúdneho správania, ktoré väčšina z nás priviedla k dokonalosti, nič nemôže pôsobiť viac cudzo.

Má strapaté hnedé kučery, ktoré mu stoja všetkými smermi, a husté mihalnice dlhé ako pavúcie nohy. Svojimi jasnými zelenými očami na mňa veľavravne žmurká. Jeho tvár je otvorená kniha, ako stena popísaná grafitmi. Pristihnem sa, ako si píšem prstom na stehno *fiha*. Asi by som mala radšej niečo povedať, aby sme prestali na seba zízať.

„Všetci ma volajú Lennie,“ poviem. Nie je to veľmi originálne, ale vždy lepšie ako *Strelená*, čo bola možná alternatíva, a rieši to situáciu. Chvíľu si hľadí na špičky topánok. Nadýchnem sa a v duchu sa pripravím na druhé kolo.

„Napadlo mi, či ti náhodou nedali meno podľa Johna Lennona,“ povie a nespúšťa zo mňa oči. Myslím, že asi omdliem alebo sa rozhorím ako fakla.

Prikývnem. „Mamka bola hippie.“ Veď napokon toto je *severná* Severná Karolína, posledná bašta bizarnosti. V treťom ročníku na strednej škole máme dievča, ktoré sa volá Elektri-na a chalana menom Zázračný autobus. A množstvo kvetinových mien, samozrejme, ako Tulipán a Begónia – sú to všetko mená, ktoré si rodičia vymysleli. Tulipán je chalan, ktorý váži asi dva metráky. Keby sme mali v škole futbalové mužstvo, ur-

číte by bol jeho hviezdou, s tulipánom či bez neho. Ale naša škola má ráno v telocvični dobrovoľné meditácie.

„Hej? Aj moja,“ povie Joe. „Aj otec, tety, strýkovia, bratia a bratrancei... vitaj v komúne Fontainovcov.“

To ma rozosmeje. „Viem si to dokonale predstaviť.“

Tak počkať... mala by som sa bezstarostne smiať? A mala by som mať pritom taký dobrý pocit? Akoby som sa zrazu okúpala v chladnej vode.

Poobzerám sa, aby som videla, či si nás niekto nevšima. Vidím, ako do hudobnej miestnosti vchádza Sarah. V jej prípade by skôr sedelo slovo vpadne. Od pohrebu ju vídam iba zriedkavo a zrazu cítim výčitky svedomia.

„Lennieeeee!“ Rúti sa k nám. Je fanúšička gotického rocku a milovníčka kovbojského štýlu. Má oblečené klasické priliehavé čierne šaty, zašpicatené kovbojské čižmy, pôvodne plavé vlasy má čierne s modravým nádychom a na hlave má štýlový kovbojský klobúk. Registrujem, že sa k nám rúti a tesne predtým, ako to naozaj urobí, mi napadne, že mi chce skočiť do náručia. Obe vrazíme do Joea, ktorému sa nejako podarí udržať rovnováhu, takže nevypadneme z okna.

Toto je tá tichá Sarah.

„Milé,“ zašepkám jej do ucha, keď ma objíme medvedím stiskom, hoci je drobná ako vrabec. „Vymyslela si spôsob, ako vyautovať toho nádherného nového chalana.“ Rozosmeje sa a vo mne sa snúbi úžas s nepokojom, že sa objímam s niekým, kto sa chveje od smiechu a nie od plaču.

Sarah je ten najmilší cynik, akého poznám. Nebyt' jej odporu k školskému tímovému duchu, bola by z nej dokonalá roztlieskavačka. Je náruživou čitateľkou, čo máme spoločné, ibaže Sarah číta ponurejšiu literatúru. V druhom ročníku či-

tala Sartrov Hnus. Vtedy sa začala obliekať do čiernych šiat, ešte aj keď išla na pláž, a fajčiť cigarety, hoci pôsobí ako ten najzdravší človek pod slnkom. Bola posadnutá vlastnou existenciálnou krízou, hoci preflámovala celé noci.

„Lennie, drahá, vitaj späť,“ ozve sa ktosi. Je to pán James, ktorého volám Yoda pre jeho vonkajšiu podobu i hudobné čaro. Stojí pri klavíri a pozerá na mňa s výrazom nekonečného smútku, aký teraz vídam u všetkých dospelých. „Je nám to všetkým veľmi ľúto.“

„Ďakujem,“ poviem už asi po stý raz. Aj Sarah s Joeom na mňa pozerajú. Sarah ustarane a Joe s takým širokým úsmevom, že by obsiahol kontinentálnu časť Spojených štátov. Pozerá sa takto na každého? Je vyšinutý? Neviem, ale v každom prípade je to nákazlivé. Ani sa nenazdám a sama pridávam Portoriko a Havaj. Určite nevyzerám ako trúchliaci, ale skôr ako veselý pozostalý. A to ešte nie je všetko, pretože zrazu myslím na to, aké by to bolo, keby som sa s ním bozkávala. Tak *naozaj*. Panebože! Tento problém je pomerne nový a vôbec sa to na mňa nepodobá. Všetko sa začalo na pohrebe. Topila som sa v pohrebnej temnote a zrazu všetci chlapi v obradnej sieni žiarili. Baileini priatelia z práce, z univerzity, prichádzali ku mne, aby vyjadrili úprimnú sústrasť. Väčšinu z nich som nepoznala. Neviem, či to bolo preto, lebo si mysleli, že vyzerám ako Bailey, alebo to kvôli mne tak prežívali, ale po istom čase som tu i tam zachytila ich sústredené pohľady. Boli nabité elektrinou a naliehavé. Pristihla som sa, že aj ja na nich pozerám, akoby som to ani nebola ja, a myslela som na veci, ktoré mi predtým napadli málokedy. Na také, za ktoré sa hanbím, keď na ne myslím v kostole, nehovoriac o pohrebe vlastnej sestry.

Chlapec, ktorý sa tu predomnou radostne usmieva, však vyzerá, že žiari celkom bez príčiny. Keď sa snažím zmierniť svoj bláznivý úsmev, myslím na to, že k nám určite prišiel z nejakej príliš priateľskej hviezdy Mliečnej cesty. Ale veľmi sa mi nedarí skrývať svoje pocity. Zašepkám Sarah: „Vyzerá ako Heathcliff.“ Práve som si to totiž uvedomila. Teda, až na ten šťastný úsmev. Nečakane mi vyrazí dych a pristanem na tvrdej a studenej betónovej dlážke svojho terajšieho života, lebo si spomeniem, že už nemôžem utekať po škole domov a povedať Bail o novom chlapcovi v orchestri.

Sestra v mojich myšlienkach umiera znovu a znovu. Celý deň.

„Len?“ Sarah mi položí ruku na plece. „Si v poriadku?“

Prikývnem a veľmi chcem zastaviť neovládateľný rýchlik zármutku, ktorý sa na mňa rúti.

Ktosi za mnou začne hrať pieseň *Blíži sa žralok*, ústrednú melódiu z filmu *Čeluste*. Keď sa obrátim, vidím, že k nám ladne pláva Rachel Brazilová. Počujem, ako potichu hovorí saxofonistovi Lukovi Jacobusovi, ktorý má na starosti hudobný sprievod: „Veľmi smiešne.“ Luke je jedným z mnohých chalanov v orchestri, ktorých ulovila, lebo sa dali oklamať jej atraktívnym zovňajškom, veľkými hnedými očami a vlasmi, ktoré by jej mohla závidieť každá princezná. To všetko však zakrýva povýšenecký postoj.

„Vidím, že si sa už zoznámila s maestrom,“ vraví mi, a keď si sadá na miesto prvej klarinetistky, kde by som mala sedieť ja, nenútené sa dotkne Joeovho chrbta.

Otvorí puzdro a začne si skladať nástroj. „Joe študoval na konzervatóriu vo Frhansúsku. Povedal ti?“ Samozrejme, že nevysloví Francúzsko tak, ako každý normálny človek. Cí-

tim, ako Sarah vedľa mňa potichu zúri. Odkedy Rachel získala miesto prvej klarinetistky namiesto mňa, Sarah ju vyslovene nenávidí. Lenže Sarah nevie, čo sa v skutočnosti stalo. Nevie to nikto.

Keď Rachel priťahuje spoj na náustku, vyzerá, akoby chcela svoj klarinet zadusiť. „Joe bol počas tvojej neprítomnosti *úžasným* druhým klarinetistom,“ povie a prvú slabiku slova *úžasný* natiahne odtiaľto až po eiffelovku.

Nechrstnem jej do očí niečo na spôsob *Som rada, že ti všetko vychádzalo podľa predstáv, Rachel*. Vlastne nepoviem vôbec nič a želám si, aby som sa vedela zbaliť do kľbka a odkotúľať sa preč. Zato Sarah vyzerá, že práve vykopala vojnovú sekeru.

V miestnosti to vrie ako v úli, odvšadiaľ sa ozývajú náhodné hudobné tóny a stupnice. „Dolaďte nástroje, dnes chcem začať, hneď ako zazvoní,“ zvolá pán James od klavíra. „A vyberte si ceruzky. Urobil som zopár zmien v úprave skladby.“

„Tak rada by som si do niečoho udrela,“ povie Sarah, hodí na Rachel znechutený pohľad a rúti sa k svojim tympanom.

Rachel mykne plecami a usmeje sa na Joea. Len tak žiarí. „Nuž, je to pravda,“ povie mu. „Bol si... chcem povedať, že si *úžasný*.“

„Až taký dobrý zasa nie som.“ Zohne sa po svoj klarinet. „Iba som zahrieval miesto. A teraz sa môžem vrátiť tam, odkiaľ som prišiel.“ Ukáže klarinetom k trúbkam.

„Si príliš skromný,“ vraví Rachel a prehodí si princeznovské kučery cez opierku stoličky. „Tvoje tóny majú *tolko* všelijakých farieb.“

Pozriem na Joea a čakám, že sa na jeho výraze nejako odzrkadlí potláčaný útrpný povzdych nad jej imbecilnými

rečami, ale on sa na ňu len usmeje vo svojej geografickej mierke. Cítim, ako mi horí krk.

„Vieš, že mi budeš chýbať,“ povie a našpúli pery.

„Veď sa ešte stretneme,“ odvetí Joe a pridá k tomu mihnutie závoja mihalníc. „Máme dnes spolu dejepis.“

Akoby som zrazu zmizla, čo je dobré, lebo netuším, ako sa mám tváriť, neviem, čo s rukami, čo s nohami a hlavne so svojím boľavým srdcom. Sadnem si a myslím na to, že tento vyškierajúci sa žmurkajúci hlupák z *Frhansúska* vôbec nevyzerá ako Heathcliff. Mýlila som sa.

Otvorím puzdro, vložím si jazýček klarinetu do úst, aby som si ho navlhčila, a rozhryznem si ho.

Bol apríl, piatok 16.48 h;
moja sestra skúšala v divadle rolu Júlie
a o minútu
bola mŕtva.

Na moje prekvapenie zas nezastal
s tlkotom jej srdca.

Ľudia ďalej chodili do školy, do práce, do reštaurácií;
mrvili si kreky do rybacej polievky s muškami,
trápili sa pre skúšky,
spievali si za jazdy v aute pri zatvorených oknách.

Deň za dňom dážď búšil päťami
na strechu nášho domu –
na dôkaz strašnej chyby,
ktorej sa dopustil Boh.

Keď som ráno vstala,
znovu a znovu som počúvala neúnavný uplakany hukot,
hľadala som na pochmúrny výjav za oknom
a útechou mi bolo,
že slnko malo toľko slušnosti,
aby sa nám nestavalo do cesty.